

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Az egyesületek és alapítványok 2016. évi kötelezettségei
az új Ptk. hatályba lépése folytán**

Szerző: Dr. Eiter Sándor

Pécs, 2015. november 26.

I. A jogi környezet

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2014. március 15. napján lépett hatályba. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 11. §-a meghatározza, hogy a Ptk. hatálybalépésekor nyilvántartásba már bejegyzett egyesület és alapítvány mikor köteles a létesítő okiratát a Ptk. rendelkezéseinek megfelelően módosítani, azaz mikor kell az „új Ptk. hatálya alá helyezkednie”.

11. § (1) A Ptk. hatálybalépésekor nyilvántartásba bejegyzett, illetve a 9. § (1) bekezdése szerint bejegyzés alatt álló egyesület és alapítvány a Ptk. hatálybalépését követő első létesítő okirat módosítással egyidejűleg köteles a létesítő okiratának mindazon rendelkezését felülvizsgálni és szükség szerint módosítani, amelyek nem felelnek meg a Ptk. szabályainak. Egyesület esetében nem kell módosítani az alapszabályt abból az okból, hogy az tartalmazza az egyesület alapító tagjainak nevét, és azok lakóhelyét vagy székhelyét.

(2) Az egyesület és az alapítvány a létesítő okiratát a Ptk.-val összefüggésben nem köteles módosítani, ha az csak abból az okból volna szükséges, hogy abban olyan hivatkozások, utalások és elnevezések szerepelnek, amelyek a Ptk. és a létesítő okirat tartalmát érintő más törvény rendelkezéseinek már nem felelnek meg. Ha azonban a létesítő okirat egyéb okból módosul, a szervezet az ilyen változásokat is köteles azon átvezetni.

(3) Az (1) bekezdés szerinti egyesület és alapítvány a létesítő okirata (1) bekezdés szerinti módosításának bírósági nyilvántartásba vételét, legkésőbb azonban 2016. március 15. napját követően csak a Ptk. rendelkezéseinek megfelelő létesítő okirat alapján és a Ptk. rendelkezéseinek megfelelően működhet.

(4) A létesítő okirat - a Ptk. rendelkezéseinek megfelelő - módosítását változásbejegyzési kérelemként kell benyújtani a bírósághoz.

Ez gyakorlatilag minden egyesületet és alapítványt érint, amely még nem helyezkedett a Ptk. hatálya alá.

A Ptk. szabályainak alkalmazásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy bár a Ptk. vonatkozó rendelkezései diszpozitív szabályok - tehát azoktól általában el lehet térni -, mégis vannak ez alól kivételek.

Ptk. 3:4. § (3) A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el az e törvényben foglaltaktól, ha

a) az eltérést e törvény tiltja; vagy

b) az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.

Az áttéréssel kapcsolatban az érintett civil szervezetekre az alábbi jogszabályok is rendelkezéseket tartalmaznak:

- az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Ectv.) és
- a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (Cnytv.).

II. Minták használata

Az egyesületi alapszabály módosítására irányuló közgyűlés összehívása, vagy az alapítvány alapító okiratát módosító alapítói döntés meghozatala előtt át kell tekinteni, hogy a létesítő okirat módosítása mennyiben szükséges.

Ennek során a legegyszerűbb formában működő szervezeteknek van a legkönnyebb dolguk, ugyanis a birosag.hu internetes oldalon megfelelő, minták találhatóak, amelyek felhasználásával módosítható a létesítő okiratuk. Ezek letölthetőek a <http://birosag.hu/allampolgaroknak/civil-szervezetek/okirat-sablonok> oldalról.

Ugyanígy letölthetőek a fenti tárhelyről a bejegyzési kérelem nyomtatványok és a kérelem mellékleteit képező okiratok mintái.

Amennyiben a szervezet nem a legegyszerűbb formában működik, pl. felügyelőbizottságot hozott létre, vagy képviselőjét nem csak az elnök látja el, esetleg a vonatkozó jogszabályokban fel nem sorolt szervet hozott létre, részletesen tanulmányoznia kell a Ptk. ide vonatkozó hatályos rendelkezéseit.

III. A létesítő okirat tartalma

1. Mindkét szervezet esetében:

A Ptk. meghatározza azokat a tartalmi elemeket, amelyeket minden jogi személy, így az egyesület és az alapítvány is köteles a létesítő okiratában szerepeltetni.

Ptk. 3:5. § [A létesítő okirat tartalma]

A jogi személy létesítő okiratában a jogi személy létesítésére irányuló akarat kifejezésén túl meg kell határozni

- a) a jogi személy nevét;
- b) a jogi személy székhelyét;
- c) a jogi személy célját vagy fő tevékenységét;
- d) a jogi személyt létesítő személy vagy személyek nevét, valamint azok lakóhelyét vagy székhelyét;
- e) a jogi személy részére teljesítendő vagyoni hozzájárulásokat, azok értékét, továbbá a vagyon rendelkezésre bocsátásának módját és idejét; és
- f) a jogi személy első vezető tisztségviselőjét.

1.1. Név:

Az Ectv. 4. § (1) bekezdése szerint „az egyesület (különös formájú egyesület) nevében nem kell feltüntetni az egyesület típusára vagy formájára vonatkozó elnevezést; egyesület (különös formájú

egyesület) létrehozható és működtethető olyan elnevezéssel is, melyben a szövetség vagy az egyesülési jog gyakorlására utaló egyéb kifejezés szerepel”.

Idegen nyelvű elnevezés bejegyeztetése esetén a kérelmezőnek a Cnytv. 21. § (7) bekezdése alapján „a magyar nyelvű elnevezés - a külön jogszabályban foglaltak szerint arra jogosult által készített - idegen nyelvű fordításával kell igazolnia, hogy az idegen nyelvű elnevezés a magyar nyelvű elnevezésének megfelel. Ha a bíróságnak a fordítás megfelelőségével szemben kétsége merül fel, a kérelmezőtől a magyar nyelvű elnevezés idegen nyelvű hiteles fordítást kérheti”.

A jogi személy nevével kapcsolatos egyéb feltételekre most azért nem térek ki, mert azokat csak alapításkor vagy névváltoztatáskor vizsgálja a bíróság, a mostani módosítás esetén nem.

1.2. Székhely:

„A jogi személy székhelye a jogi személy bejegyzett irodája, ahol a jogi személynek biztosítani kell a részére címzett jognyilatkozatok fogadását és a jogi személy jogszabályban meghatározott iratainak elérhetőségét” (Ptk. 3:7. §).

A székhelynek valósnak és működőnek kell lennie, ezért nem fogadható el az a megoldás, hogy a székhely mellett „levelezési cím” bejegyzését is kéri a jogi személy, mert azon szeretné fogadni az érkező leveleket.

A székhellyel kapcsolatban fontos kiemelni, hogy pontos cím (lépcsőház, emelet, ajtó) megjelölése szükséges, mert ennek hiányában a szervezetet nem lehet elérni, és ez hátrányos következményekkel járhat.

1.3. Célok vagy/és fő tevékenységek:

Amennyiben a létesítő okirat célokat és fő tevékenységeket is meghatároz, azokat megfelelően el kell különíteni egymástól, mert a célok elérése érdekében kifejtett tevékenység már nem „cél”. A nyilvántartásban feltüntetni kívánt célok tömör megfogalmazása szükséges, felesleges hosszú oldalakon keresztül kifejtteni az elérni kívánt célt.

Itt fontos kiemelni, hogy az alapítvány céljainak módosítását az 1959. évi IV. törvény 74./B. § (5) bekezdése nem, a Ptk. 3:393. §-a csak rendkívül szűk körben teszi lehetővé.

1.4. Alapító tagok:

Egyesület esetében az alapító tagok nevét és adatait (adatvédelmi okokból) nem az alapszabály, hanem az annak mellékletét képező - és a bíróság által zártan kezelt - tagjegyzék tartalmazza. Amennyiben az alapító tagok nevét és adatait fel kívánják tüntetni az alapszabályban, mindegyik tagtól erre vonatkozó írásos adatkezelési hozzájárulást kell csatolni a bíróság részére.

1.5. Vagyonhozjárulások:

Egyesületek esetében elfogadott az a megoldás is, hogy a tagdíj mértékét a közgyűlés határozza meg, és a közgyűlési jegyzőkönyvbe foglalt határozat tartalmazza, de a rendelkezésre bocsátás módját és határidejét tartalmaznia kell az alapszabálynak.

1.6. Első vezető tisztségviselők:

Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy az első vezető tisztségviselők nevét csak az alapításkori létesítő okiratnak kell tartalmaznia, a vezető tisztségviselők személyének megváltozása esetén az első tisztségviselők személyét már nem.

2. Egyesület esetében:

Ptk. 3:71. § [Az alapszabály tartalmi elemei és értelmezése]

(1) az egyesület alapszabályában meg kell határozni

a) a tag jogait és kötelezettségeit;

b) az egyesület szerveit és azok hatáskörét, továbbá a tagokra, a vezető tisztségviselőkre és a felügyelőbizottsági tagokra vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályokat;

c) a jogszabályt, az alapszabályt vagy az egyesületi határozatot sértő vagy az egyesület céljával összeegyeztethetetlen tagi magatartás esetén alkalmazható jogkövetkezményeket és a taggal szembeni eljárás szabályait vagy mindezeknek a mellőzését;

d) a közgyűlés összehívásának és lebonyolításának, a közgyűlés helye meghatározásának, a közgyűlési meghívó tartalmának, a napirendnek, a közgyűlés tisztségviselőinek, a levezető elnöknek, a szavazatszámológó megválasztásának, a határozatképességnek, a szavazásnak, a jegyzőkönyvvezetésnek, valamint a határozatok kihirdetésének szabályait; és

e) a szavazati jog gyakorlásának feltételeit.

2.1. A tag jogai és kötelezettségei:

A tagok jogait és kötelezettségeit a Ptk. 3:65. és 3:66. §-ai szabályozzák. Fontos megemlíteni, hogy „az egyesület tagjait egyenlő jogok illetik meg és egyenlő kötelezettségek terhelik, kivéve, ha az alapszabály különleges jogállású tagságot határoz meg” (Ptk. 3:65. § (2) bekezdés). Mind a rendes tagok, mind a különleges jogállású tagok - amennyiben vannak - jogait és kötelezettségeit fel kell tüntetni az alapszabályban.

A különleges jogállású tagságról az Ectv. 4. § (5) bekezdése szól.

„Az egyesület alapszabálya a különleges jogállású tagságról e jogállás tartalmának meghatározásával rendelkezhet. Ha az egyesület alapszabálya pártoló tagságot hoz létre, úgy az ilyen tag az egyesület tevékenységében csak vagyoni hozzájárulással vesz részt, ha pedig tiszteletbeli tagságot, úgy az ilyen tagot az egyesület tagjai választják meg e tagságra. A pártoló és a tiszteletbeli tag az egyesület szerveinek ülésén tanácskozási joggal vehet részt és vezető tisztségviselővé nem választható”.

A törvény csak e két különleges jogállás tartalmát határozza meg, de ez nem jelenti azt, hogy egyéb különleges jogállást az alapszabály ne rögzíthetne. Szükséges azonban ehhez az, hogy a különleges jogállással kapcsolatos többlet- vagy szűkebb jog- és kötelezettségi kör pontosan meghatározásra kerüljön.

2.2. Az egyesület szervei és azok hatásköre, továbbá a tagokra, a vezető tisztségviselőkre és a felügyelőbizottsági tagokra vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályok:

2.2.1. (Szervek és hatáskörök)

Az egyesület szervei a közgyűlés, az elnökség és a felügyelőbizottság. Ezen szerveket a létesítő okirat más elnevezéssel is illetheti.

Az egyesület esetében a legfőbb szerv a közgyűlés vagy küldöttgyűlés, szabályaira a Ptk. 3:16. - 3:20. §, 3:72. - 3:76. §-ai vonatkoznak.

A közgyűlés hatáskörének felsorolását a Ptk. 3:74. §-a szabályozza.

A jogi személy ügyvezetésének fogalmát és a vezető tisztségviselői megbízás keletkezését a Ptk. 3:21. §-a határozza meg. Egyesület esetében további szabályokat tartalmaznak és hatáskörét meghatározzák a Ptk. 3:77.§ - 3:80.§-ai.

Lényeges körülmény, hogy az egyesület ügyvezetésének megbízatása csak határozott időre szólhat, határozatlan időre nem.

Ptk. 3:79. § (1) Ha az alapszabályban vagy a választás során a vezető tisztségviselői megbízás időtartamáról a tagok nem rendelkeznek, a vezető tisztségviselő megbízatása két évre szól.

(2) Az öt évnél hosszabb időre szóló vezető tisztségviselői megbízás az öt évet meghaladó részében semmis.

(3) A vezető tisztségviselőket az egyesület tagjai közül kell választani, az alapszabály felhatalmazása alapján a vezető tisztségviselők legfeljebb egyharmada választható az egyesület tagjain kívüli személyekből.

A (3) bekezdés rendelkezéseiből az is következik, hogy pl. a szövetség esetében, az elnökség kétharmada jogi személy kell, hogy legyen. Az Ectv. 4. § (3) értelmében „a szövetség tagja egyesület, alapítvány, egyéb jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy civil társaság lehet; szövetség tagja természetes személy nem lehet”. Itt lép majd be a Ptk. 3:22. (2) bekezdése, mely szerint „ha a vezető tisztségviselő jogi személy, a jogi személy köteles kijelölni azt a természetes személyt, aki a vezető tisztségviselői feladatokat nevében ellátja”.

„A tagok vagy az alapítók a létesítő okiratban három tagból álló felügyelőbizottság létrehozását rendelhetik el azzal a feladattal, hogy az ügyvezetést a jogi személy érdekeinek megóvása céljából ellenőrizze” (Ptk. 3:26. § (1) bekezdés).

A felügyelőbizottság tehát a tulajdonos érdekében az ügyvezetést ellenőrzi, hatásköre a közgyűlésre nem terjed ki.

Felügyelőbizottság létrehozása bizonyos esetekben kötelező (Ptk. 3:82. § (1) bekezdése).

2.2.2. (Összeférhetetlenség)

A vezető tisztségviselők és a felügyelőbizottsági tagok összeférhetetlenségét az alábbi jogszabályok tartalmazzák:

Ptk. 3:22. § (1) Vezető tisztségviselő az a nagykorú személy lehet, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták.

(4) Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült.

(5) Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit e foglalkozástól jogerősen eltiltottak. Akit valamely foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az eltiltás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személy vezető tisztségviselője nem lehet.

(6) Az eltiltást kimondó határozatban megszabott időtartamig nem lehet vezető tisztségviselő az, akit eltiltottak a vezető tisztségviselői tevékenységtől.

A 2012. évi C. törvény a Büntető törvénykönyvről (Btk.) 61. § (2) bekezdés i) pontja: a közügyektől eltiltott nem lehet civil szervezetnek a civil szervezetekről szóló törvényben megjelölt vezető tisztségviselője.

A felügyelő bizottság tagjaira - a fentiekén túl - az alábbi feltétel is vonatkozik:

„Nem lehet a felügyelőbizottság tagja, aki vagy akinek a hozzátartozója a jogi személy vezető tisztségviselője” (Ptk. 3:26. § (2) bekezdés).

A közhasznú szervezetek esetében jogszabály további kizáró és összeférhetlenségi okokat is meghatároz, ezeket a közhasznú szervezeteknél tárgyaljuk.

2.3. A jogszabályt, az alapszabályt vagy az egyesületi határozatot sértő vagy az egyesület céljával összeegyezhetetlen tagi magatartás esetén alkalmazható jogkövetkezmények és a taggal szembeni eljárás szabálya vagy mindezeknek a mellőzése:

Már a fenti rendelkezés megfogalmazásából egyértelmű, hogy nem kötelező „fegyelmi szankciókat” belefoglalni az alapszabályba - ha azonban az egyesület ilyen rendelkezéseket nem akar meghozni, akkor ezek mellőzését rögzíteni kell.

A Ptk.3:70. § (1) A tagnak jogszabályt, az egyesület alapszabályát vagy közgyűlési határozatát súlyosan vagy ismételten sértő magatartása esetén a közgyűlés - bármely egyesületi tag vagy egyesületi szerv kezdeményezésére - a taggal szemben kizárási eljárást folytathat le, ha az alapszabály a tisztességes eljárást biztosító szabályokat meghatározta.

(2) A tag kizárását kimondó határozatot írásba kell foglalni és indokolással kell ellátni; az indokolásnak tartalmaznia kell a kizárás alapjául szolgáló tényeket és bizonyítékokat, továbbá a jogorvoslati lehetőségről való tájékoztatást. A kizáró határozatot a taggal közölni kell.

(3) Az alapszabály a kizáró határozat ellen fellebbezési lehetőséget biztosíthat, ebben az esetben az alapszabályban rendelkezni kell a fellebbezési eljárásról és a fellebbezést elbíráló egyesületi szervről.

Az egyesület a tag kizárásán kívül természetesen egyéb szankciókat is meghatározhat, amennyiben a megfelelő eljárási szabályokat rögzíti. Ezek között fontos az eljáró szervek és a határidők és az meghatározása is, pl. fellebbezési határidő esetében.

Lényeges szabály, hogy az egyesület szerveinek fegyelmi (és egyéb) határozatai ellen nem lehet a bírósághoz fellebbezni. Ezt a jogszabályok nem teszik lehetővé, tehát ilyen lehetőséget az alapszabály sem tartalmazhat. A Ptk. 3:35 - 3:37 §-aiban szabályozott keresetindítási jog nem

fellebbezés, mert csak akkor van rá lehetőség, ha a határozat jogszabálysértő, vagy a létesítő okiratba ütközik.

Ez fontos különbség, ugyanis a fellebbezéssel ellentétben a jogosult ezt az eljárást nem indíthatja meg csupán azért, mert pl. a büntetést túl súlyosnak tartja.

2.4. A közgyűlés összehívásának és lebonyolításának, a közgyűlés helye meghatározásának, a közgyűlési meghívó tartalmának, a napirendnek, a közgyűlés tisztségviselőinek, a levezető elnöknek, a szavazatszámológok megválasztásának, a határozatképességnek, a szavazásnak, a jegyzőkönyvvezetésnek, valamint a határozatok kihirdetésének szabályai:

2.4.1. (Összehívás)

A legfőbb döntéshozó szerv összehívásának általános szabályait a Ptk. a jogi személyeknél, a 3:17. §-ában szabályozza, majd a 3:81. §-ában a közgyűlés kötelező összehívásának eseteit sorolja fel.

2.4.2. (Határozatképesség)

A határozatképességről a Ptk 3:18. §-a, a szükséges szavazati arányról a 3:19. § (3) bekezdése rendelkezik.

2.4.3. (Szavazás)

Minősített szótöbbségre van szükség a Ptk. 3:76. § (1) - (2) bekezdésében szabályozott esetekben.

Első pillantásra talán meglepő, hogy a háromnegyedes szótöbbséget a törvény két külön bekezdésben szabályozza, de lényeges különbség van a kettő között:

az egyesület alapszabályának módosításához elég a jelen lévő tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata, az egyesület céljának módosításához és az egyesület megszűnéséről szóló közgyűlési döntéshez viszont a szavazati joggal rendelkező tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges.

2.4.4. (Kihirdetés)

A határozat kihirdetésének szabályozása azért szükséges, mert a közgyűlésen részt nem vevő tagoknak is joguk van tudomást szerezni nem csak az őket érintő, hanem valamennyi határozatról.

Jó tudni, hogy a Ptk. 3:36. § (1) bekezdése alapján a határozat hatályon kívül helyezése iránt attól az időponttól számított harminc napon belül lehet keresetet indítani a jogi személy ellen, amikor a jogosult a határozatról tudomást szerzett vagy a határozatról tudomást szerezhette volna. A kihirdetés az az időpont, amikor a jogosult - megfelelő gondosság esetén - tudomást szerezhette volna a határozatról.

2.5. A szavazati jog gyakorlásának feltételei:

Ptk. 3:19.§ (2) A határozat meghozatalakor nem szavazhat az,

- a) akit a határozat kötelezettség vagy felelősség alól mentesít vagy a jogi személy terhére másfajta előnyben részesít;
- b) akivel a határozat szerint szerződést kell kötni;
- c) aki ellen a határozat alapján pert kell indítani;
- d) akinek olyan hozzátartozója érdekelt a döntésben, aki a jogi személynek nem tagja vagy alapítója;
- e) aki a döntésben érdekelt más szervezettel többségi befolyáson alapuló kapcsolatban áll; vagy
- f) aki egyébként személyesen érdekelt a döntésben.

Ptk. 3:18. § (2) Ha egy tag vagy alapító valamely ügyben nem szavazhat, őt az adott határozat meghozatalánál a határozatképesség megállapítása során figyelmen kívül kell hagyni.

3. Sportegyesület esetében:

A sportegyesületre speciális szabályok is vonatkoznak a sportról szóló 2004. évi I. törvény 17. §-a alapján. A legfontosabbak:

17. § (1) Sportegyesület:

- a) közgyűlését (küldöttgyűlését) évente legalább egyszer össze kell hívni, amelyen meg kell tárgyalnia éves pénzügyi tervét, illetve az előző éves pénzügyi terv teljesítéséről szóló, a számvitelről szóló törvény rendelkezései szerint készített beszámolót,

b) sporttal össze nem függő tevékenységet, valamint sporttevékenységével összefüggő kereskedelmi tevékenységet (ideértve a sportegyesület vagyoni értékű jogainak hasznosítását is) csak kiegészítő tevékenységként folytathat. A sportlétesítmények használata, illetve működtetése - e rendelkezés alkalmazásában - a sportegyesület alaptevékenységének minősül.

(2) A sportegyesület a szakosztályát, illetve más szervezeti egységét alapszabályában foglalt felhatalmazás alapján közgyűlési határozattal jogi személlyé nyilváníthatja.

(4) A sportegyesület jogutód nélküli megszűnése esetén a szakosztály jogi személyisége is megszűnik. A jogi személy szakosztály kötelezettségeiért a sportegyesület kezési felelősséggel tartozik.

(6) A sportegyesület bírósági feloszlata esetén a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyon állami tulajdonba kerül, és azt a sportpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium költségvetésében az utánpótlás-nevelés támogatására kell fordítani.

(7) A sportegyesületnek a bírósági nyilvántartásból való törlésére akkor kerülhet sor, ha a MOB igazolja, hogy a sportegyesület az állami sportcélú támogatás felhasználásával e törvényben, valamint az államháztartás működésére vonatkozó jogszabályokban foglaltaknak megfelelően elszámolt, vagy azt, hogy a sportegyesület állami sportcélú támogatásban nem részesült.

4. Alapítvány esetében:

Ptk. 3:391. § [Az alapító okirat tartalmi elemei]

(1) A jogi személy létesítő okiratának általános kötelező tartalmi elemein kívül az alapítvány alapító okiratában meg kell határozni

a) az alapítvány határozott vagy határozatlan időre történő létesítését, határozott időre történő létesítésnél a határozott időtartamot;

b) az alapítványi vagyon kezelésének és felhasználásának szabályait;

c) a kuratóriumi tagság keletkezésére és megszűnésére vonatkozó szabályokat, a kuratóriumi tagság határozott vagy határozatlan időre szóló voltát, határozott idejű kuratóriumi tagság esetén a határozott időtartamot, továbbá a kuratórium tagjaira vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályokat; és

d) a kuratóriumi tagsági díjazás megállapításának szabályait.

(2) Az alapító okirat szükség szerint rendelkezik

- a) az alapító jogainak meghatározott alapítványi szerv hatáskörébe utalásáról;
- b) az alapítói jogok átruházásának szabályairól;
- c) az alapítványhoz való csatlakozásnak vagyoni juttatás fejében történő megengedéséről, annak feltételeiről és a csatlakozót megillető alapítói vagy egyéb jogokról;
- d) gazdasági tevékenység folytatásáról és ennek kereteiről;
- e) az alapítványi szervek hatásköréről és eljárási szabályairól;
- f) az alapítók gyűlésének létesítéséről és e gyűlés működési szabályairól;
- g) az e törvényben nem nevesített alapítványi szervek létesítéséről, eljárási szabályainak meghatározásáról, tagjainak kinevezéséről, visszahívásáról és javadalmazásáról;
- h) az alapítvány képviselőjének részletes szabályairól, ideértve az alapítvány munkavállalóival szemben a munkáltatói jogok gyakorlásának a meghatározását;
- i) a kedvezményezettek körének meghatározásáról, illetve a kedvezményezett személyek megjelöléséről, továbbá a kedvezményezetteket megillető szolgáltatásról és jogokról;
- j) az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetére az alapítvány fennmaradó vagyona jogosultjának megnevezéséről.

4.1. Az alapítványi vagyon kezelésének és felhasználásának szabályai:

A Ptk. 3:384. § (1) bekezdése értelmében „az alapítvány vagyonát céljának megfelelően, az alapító okiratban meghatározott módon kell kezelni és felhasználni”. Ezért fontos, hogy az alapító okiratban pontosan meg legyen határozva, hogy a vagyon egészét, vagy csak egy részét, ez utóbbi esetben mely részét, hogyan és milyen feltételekkel használhatja fel a kuratórium a céloknak megfelelően, mert csak így lehet ellenőrizni a kuratórium megfelelő gazdálkodását.

4.2. A kuratóriumi tagság keletkezésére és megszűnésére vonatkozó szabályokat, a kuratóriumi tagság határozott vagy határozatlan időre szóló voltát, határozott idejű kuratóriumi tagság esetén a határozott időtartamot, továbbá a kuratórium tagjaira vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályok:

A kuratórium esetén nincs korlátja a vezető tisztségviselők megbízása időtartamának, így a tagok határozatlan időre is kinevezhetőek.

„A kuratórium tagját megbízatásának lejárta előtt csak az alapítványi cél megvalósításának közvetlen veszélyeztetése esetén hívhatja vissza az alapító” (Ptk. 3:398. § (2) bekezdése).

A kuratórium tagjaira vonatkozó kizáró és összeférhetetlenségi szabályok az egyesületi vezető tisztségviselőknél felsorolt szabályozásokon túl az alábbiak:

Ptk. 3:397. § (3) Az alapítvány kedvezményezettje és annak közeli hozzátartozója nem lehet a kuratórium tagja. Az alapító okirat eltérő rendelkezése semmis.

(4) Az alapító és közeli hozzátartozói nem lehetnek többségben a kuratóriumban. Az alapító okirat eltérő rendelkezése semmis.

4.3. A kuratóriumi tagsági díjazás megállapításának szabályai:

Ez a rendelkezés természetesen nem azt jelenti, hogy kötelező díjazásban részesíteni a kuratórium tagjait, hanem azt, hogy erről a kérdésről az alapszabályban rendelkezni kell. Amennyiben a kuratórium tagjai díjazásban nem részesülnek csak költségtérítésre jogosultak, akkor ezt kell az alapító okiratnak tartalmaznia. Amennyiben viszont a kuratórium tagjai díjazásban részesülnek, nem a díj összegét, hanem a megállapításának módját kell az alapító okiratban rögzíteni.

4.4. Az alapítványhoz való csatlakozásnak vagyoni juttatás fejében történő megengedése, annak feltételei és a csatlakozót megillető alapítói vagy egyéb jogok:

Ezt az alapító okiratnak nem minden esetben kell szabályoznia (csak nyílt alapítvány esetén), amennyiben azonban szabályozza, a szabályozásnak ki kell terjednie a csatlakozás feltételeire, és arra is, hogy a csatlakozó gyakorolhat-e alapítói vagy egyéb más jogokat.

4.5. Az alapítványi szervek hatásköréről és eljárási szabályai:

4.5.1. Kuratórium

Alapítvány esetében az ügyvezető szerv a kuratórium vagy a kurátor (Ptk. 3:397. - 3:399 §-ai), amelynek működésére a Ptk. 3:399. §-a vonatkozik.

Kiemelném a Ptk. 3:397.§ (2) bekezdését, mely szerint a kuratórium három természetes személyből áll, akik közül legalább kettőnek állandó belföldi lakóhellyel kell rendelkeznie. Itt tehát nem lehet a vezető tisztségviselő jogi személy, mint az egyesület esetében, viszont legalább kettő személy esetében elvárás az állandó belföldi lakhely.

Nem nagy változás a korábbi rendelkezésekhez képest, hogy „az alapító és közeli hozzátartozói nem lehetnek többségben a kuratóriumban. Az alapító okirat eltérő rendelkezése semmis” (3:397.§ (4) bekezdés).

4.5.2. Felügyelőbizottság

Felügyelőbizottság létrehozása esetén arra a Ptk. 3:26. - 3:28, valamint a 3:400. § rendelkezései vonatkoznak.

4.6. Az alapítók gyűlésének létesítése és e gyűlés működési szabályai:

Új intézmény az alapítványok esetében az alapítók gyűlése.

Ptk. 3:395. § (1) Ha több személy együttesen úgy létesít alapítványt, hogy az alapítói jogokat testületben látják el, az alapítók gyűlésére az alapító okiratban nem rendezett kérdésekben az egyesület közgyűlésére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(2) Az alapítói jogoknak az alapítók gyűlése általi gyakorlása során figyelmen kívül kell hagyni azt az alapítót, aki ismeretlen helyen tartózkodik és alapítói jogai gyakorlásának az erre irányuló felhívás hirdetményi kézbesítése alapján sem tesz eleget.

(3) A (2) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha az alapítói jogokat az alapítvány kijelölt szerve testületként gyakorolja.

Ez az új rendelkezés nagyban megkönnyíti az alapítói döntések meghozatalát, mivel nem kötelező az esetleges nagyszámú alapítói kör összehívása, elég csak megkísérelni azt. Természetesen ezt igazolni kell a bíróság felé az egyes döntések alkalmával.

Mivel így testületi szervként működik, álláspontom szerint annak sincs akadálya, hogy az alapítók gyűlése meghatározza azt a személyt, aki a nevében a bíróság felé eljár, és akinek a részére a határozatokat kézbesíteni kell. Ez a bíróság munkáját is nagyban megkönnyíti.

5.) A közhasznú szervezetek esetében:

A közhasznú szervezetek vonatkozásában a létesítő okirat tartalmára az Ectv. határoz meg többlétszabályokat:

Ectv. 34. § (1) A közhasznúsági nyilvántartásba vételhez a szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell, hogy a szervezet

a) milyen közhasznú tevékenység(ek)et folytat, e közhasznú tevékenység(ek)et mely közfeladat(ok)hoz kapcsolódóan végzi, továbbá hogy e közfeladat(ok) teljesítését mely jogszabályhely(ek) írja (írják) elő, valamint - ha tagsággal rendelkezik - nem zárja ki, hogy tagjain kívül más is részesülhessen a közhasznú szolgáltatásaiból;

b) gazdasági-vállalkozási tevékenységet csak közhasznú vagy a létesítő okiratban meghatározott alapcél szerinti tevékenység megvalósítását nem veszélyeztetve végez;

c) gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt a létesítő okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére fordítja;

d) közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt.

37. § (1) A több tagból álló döntéshozó szerv, valamint az ügyvezető szerv ülései nyilvánosak, amely nyilvánosság jogszabályban meghatározott esetekben korlátozható.

(2) A több tagból álló döntéshozó szerv esetén a közhasznú szervezet létesítő okiratának tartalmaznia kell

a) az ülésezés gyakoriságára - amely évi egy alkalomnál kevesebb nem lehet -, az ülések összehívásának rendjére, a napirend közlésének módjára, az ülések nyilvánosságára, határozatképességére és a határozathozatal módjára,

b) a közhasznú szervezet vezető tisztségviselőinek összeférhetetlenségére,

c) ha a közhasznú szervezet működését és gazdálkodását ellenőrző felügyelő szerv létrehozása vagy kijelölése kötelező, ennek létrehozására, hatáskörére és működésére, valamint

d) a közhasznú szervezet éves beszámolója jóváhagyásának módjára vonatkozó szabályokat.

(3) A közhasznú szervezet létesítő okiratának vagy - ennek felhatalmazása alapján - belső szabályzatának rendelkeznie kell

a) olyan nyilvántartás vezetéséről, amelyből a döntésre jogosult szerv döntésének tartalma, időpontja és hatálya, illetve a döntést támogatók és ellenzők számaránya (ha lehetséges, személye) megállapítható,

b) a döntéseknek az érintettekkel való közlési, illetve nyilvánosságra hozatali módjáról,

c) a közhasznú szervezet működésével kapcsolatosan keletkezett iratokba való betekintés rendjéről, valamint

d) a közhasznú szervezet működésének, szolgáltatása igénybevétele módjának, beszámolói közlésének nyilvánosságáról.

(4) Az egy tagból (személyből) álló döntéshozó szerv esetén a döntéshozatalt megelőzően e tag (személy) köteles - a személyi kérdésekkel kapcsolatos döntéseket kivéve - a felügyelő szerv, valamint a felelős személyek véleményének megismerése érdekében ülést összehívni, vagy írásos véleményüket beszerezni. Az írásos vélemények, illetve az ülésről készült jegyzőkönyvek nyilvánosak.

(5) Az egy tagból (személyből) álló döntéshozó szerv esetén a létesítő okiratnak rendelkeznie kell

a) a (4) bekezdésben foglalt véleményezési jog gyakorlásának módjáról,

b) abban az esetben, ha a véleményezési jogot ülésen gyakorolják - a határozatképesség kivételével - a (2) bekezdés a) pontjában foglaltakról, valamint

c) a (2) bekezdés b)-d) pontjában és a (3) bekezdésben foglaltakról.

Mivel a közhasznú szervezeteknél a legtöbb többlet-tartalom bizonyos nyilatkozatot alapító okiratba foglalása, ezért azokkal nem kívánok foglalkozni.

A korábban tárgyalt kizáró és összeférhetetlenségi szabályok közhasznú szervezetek esetében a következőkkel egészülnek ki:

Ectv. 38. § (2) Nem lehet a felügyelő szerv elnöke vagy tagja, illetve könyvvizsgálója az a személy, aki

a) a döntéshozó szerv, illetve az ügyvezető szerv elnöke vagy tagja (ide nem értve az egyesület döntéshozó szervének azon tagjait, akik tisztséget nem töltenek be),

b) a közhasznú szervezettel e megbízatásán kívüli más tevékenység kifejtésére irányuló munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll, ha jogszabály másképp nem rendelkezik,

c) a közhasznú szervezet cél szerinti juttatásából részesül - kivéve a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatásokat, és az egyesület által tagjának a tagsági jogviszony alapján a létesítő okiratban foglaltaknak megfelelően nyújtott cél szerinti juttatást -, illetve

d) az a)-c) pontban meghatározott személyek közeli hozzátartozója.

Ectv. 39. § (1) A közhasznú szervezet megszűnését követő három évig nem lehet más közhasznú szervezet vezető tisztségviselője az a személy, aki korábban olyan közhasznú szervezet vezető tisztségviselője volt - annak megszűnését megelőző két évben legalább egy évig -,

a) amely jogutód nélkül szűnt meg úgy, hogy az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott adó- és vámtartozását nem egyenlítette ki,

b) amellyel szemben az állami adó- és vámhatóság jelentős összegű adóhiányt tárt fel,

c) amellyel szemben az állami adó- és vámhatóság üzletlezárás intézkedést alkalmazott, vagy üzletlezárást helyettesítő bírságot szabott ki,

d) amelynek adószámát az állami adó- és vámhatóság az adózás rendjéről szóló törvény szerint felfüggesztette vagy törölte.

IV. A gyakorlatban felmerült kérdések

1. Gyakran tartalmazza az egyesület alapszabálya a tagi jogviszony megszűnését.

1.1. Törlés

Ezzel kapcsolatban felmerült a kérdés, hogy megszüntethető-e a tagi jogviszony „törlés” jogcímén automatikusan, amennyiben a tag bizonyos időn keresztül nem fizeti meg a tagdíjat?

Véleményem szerint a tagdíj meg nem fizetése az egyesület alapszabályát súlyosan sértő magatartás, amely esetében nem törlésnek, hanem kizárási eljárásnak lehet helye a Ptk. 3:70. § (1) bekezdése szerint. A már más kérdés - mivel ez nem egy bonyolult bizonyítást igénylő eset -, hogy egyszerűsített kizárási szabályok is alkalmazhatóak - ezeket nevezhetjük törlésnek is -, amennyiben a garanciális szabályokat az alapszabály rögzíti. A „törlés” nem lehet tehát a tagdíjfizetési határidő túllépésének automatikus következménye.

1.2. Felmondás az egyesület részéről

Egyes esetekben az alapszabály a tagság „feltételévé” teszi a tagdíj fizetését, a közös munkában való részvételt, vagy az alapszabály betartását. Ennek megszegését a tagi jogviszony felmondásával kívánja szankcionálni.

A Ptk. 3:68. § (1) bekezdés b) pontja szerint „a tagsági jogviszony megszűnik a tagsági jogviszony egyesület általi felmondásával”. A 3:69. § (1) bekezdése értelmében, „ha az alapszabály a tagságot feltételekhez köti, és a tag nem felel meg ezeknek a feltételeknek, az egyesület a tagsági jogviszonyt harmincnapos határidővel írásban felmondhatja”.

Álláspontom szerint az alapszabály rendelkezéseinek betartása - beleértve a tagdíj fizetését is - tagi kötelezettség, amelynek megszegése esetén az erre irányadó eljárást kell lefolytatni. A tagság feltétele lehet pl. büntetlen előélet, vagy vadászati-, horgászati engedély megléte, amelyek elvesztése esetén van lehetőség a tagsági jogviszony felmondására. Ezen esetekben valóban egyszerű az eljárás, mert csak a feltétel meglétének hiányát kell bizonyítani, továbbiakat nem.

2. Képviselet

Gyakran találkozni a képviselet esetében azzal a megoldással, hogy a képviselő akadályoztatása esetén a szervezetet pl. az elnökhelyettes vagy a kuratóriumi tag képviseli. Én ezt nem tartom megfelelőnek, mert nem egyértelmű. A helyettes eljárása esetén 3. személyek nem tudják megítélni, hogy adott esetben a helyettes jogosult-e képviseletre, akadályoztatva van-e az elnök, vagy nincsen. A képviseleti jog korlátozása - csak az elnök távolléte (akadályoztatása) esetén -

harmadik személyekkel szemben nem hatályos a Ptk. 3:31. § szerint. Akkor egyértelmű a szabályozás, ha az elnökhelyettes (kuratóriumi tag stb.) képviseleti joga is teljes, vagy ha meghatalmazás alapján helyettesíti az elnököt.

3. Szavazategyenlőség

Régi rossz beidegződés a szavazategyenlőség esetére az a megoldás, hogy „az elnök szavazata dönt”. Egyesület esetében ez a Ptk. 3:65. § (2) bekezdésében foglalt jogegyenlőség elvével ellentétes, de alapítvány esetében sem megfelelő ez a megoldás, hiszen ez azt jelentené, hogy szavazategyenlőség esetén pl. az elnök többlet-szavazathoz jutna, szavazata eggyel megnőne. Az elnöknek nem lehet többletszavazata, szavazategyenlőség esetén döntés nem születik.

4. Az ügyészség szerepe

Sokszor hibásan szerepel a létesítő okiratokban, ezért érdemel említést: a Ptk. 3:34. § (1) bekezdése „a jogi személyek feletti általános törvényességi felügyeletet a jogi személyt nyilvántartó bíróság látja el”, az Ectv. 11. § (1) bekezdése szerint „a civil szervezet működése felett az ügyészség törvényességi ellenőrzést gyakorol”.

5. Működése terület

A létesítő okiratokban - talán a régi szövegből megmaradva - több esetben szerepel, hogy a szervezet a tevékenységét a Magyar Köztársaság területén látja el. Ezt át kell fogalmazni, mert Magyarország Alaptörvényének A) cikke értelmében: „HAZÁNK neve Magyarország”.

V. Eljárási kérdések

1. A nyomtatvány

A változásbejegyzési kérelmet a hatályos 11/2012. (II. 29.) KIM rendelet szerinti nyomtatványon kell benyújtani, annak megfelelő kitöltésével, a törölni kért és bejegyezni kért adatok feltüntetésével.

A nyomtatvány letölthető az alábbi internetes oldalról:

<http://birosag.hu/allampolgaroknak/civil-szervezetek/civil-nyomtatvanyok>).

A nyomtatvány pontos kitöltése azért lényeges, mert csak azokat az adatokat tudja a nyilvántartó bíróság bejegyezni vagy törölni, amelyek a kérelemben szerepelnek.

2. elektronikus eljárás

Cnytv. 8. § (1) Az e törvényben szabályozott polgári nemperes eljárások során

- a) a magánnyugdíjpénztár,
- b) az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár,
- c) a hitelintézetek önkéntes betétbiztosítási, illetve intézményvédelmi alapja,
- d) a köztestület,
- e) a kölcsönös biztosító egyesület,
- f) a hegyközség,
- g) a párt,
- h) az országos sportági szakszövetség és
- i) a szövetség

a beadványokat kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő, e rendelkezés irányadó e szervezetek nyilvántartásba vétele iránti kérelme benyújtására is.

(2) A beadvány - az (1) bekezdésben foglaltól túl - kizárólag elektronikus úton terjeszthető elő, ha

- a) a kérelmező jogi képviselővel jár el vagy
- b) a kérelmező az egyszerűsített nyilvántartásba vételi (változásbejegyzési) eljárás lefolytatását kéri.

(3) A közhasznú szervezetté minősítés iránti kérelmet kizárólag elektronikus úton lehet előterjeszteni, s az eljárásban a kérelmező a beadványokat kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő. A közhasznú szervezet a beadványokat kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő.

(4) Az elektronikus eljárásra kötelezett kérelmező az [Ectv.-ben](#) meghatározott beszámolót és a közhasznúsági mellékletét (a továbbiakban együtt: beszámoló) elektronikus úton küldi meg a bíróság részére.

3. Csatolandó mellékletek

A kérelmek tartamára és a csatolandó okiratokra a Cnytv. tartalmaz rendelkezéseket.

A kérelem tartalmát minden szervezetre vonatkozóan a Cnytv. 20. §-a határozza meg, egyesület esetében még a Cnytv. 63. §-a, alapítványnál pedig a Cnytv. 48. §-a is.

A csatolandó mellékletekről minden szervezetre vonatkozóan a Cnytv. 21-22. §-ai, egyesületre a 63-66. §-ai, alapítványra a 49. §-a rendelkezik.

A változásbejegyzési kérelem tartalmáról a Cnytv. 23. §-a, mellékleteiről a 24. §-a rendelkezik.

A kérelem tartalmi feltételeinek gyakorlatilag meg lehet felelni a kérelem nyomtatvány értelemszerű, pontos kitöltésével.

Kiemelendő, hogy új székhely bejegyeztetésekor a székhelyhasználat jogcímét igazoló okirat másolatát, új tisztségviselők megválasztásakor vagy megbízásakor a tagság elfogadására és a jogszabályban meghatározott követelményekre vonatkozó nyilatkozatát csatolni kell.

Tisztség megszűnése esetén igazolni kell a megszűnés módját pl. lemondó nyilatkozattal, vagy a határozott idő lejártának igazolásával.

A létesítő okirat módosítása esetén a változásbejegyzési kérelemhez csatolni kell a létesítő okirat változásokkal egységes szerkezetbe foglalt szövegét is.

„Az egységes szerkezetű alapító okiratból/alapszabályból egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az egységes szerkezetű okirat elkészítésére a létesítő okirat mely pontjának változása adott okot” (Cnytv. 38. § (2) bekezdés). Legcélszerűbb a módosított bekezdéseket **vastagított** betűkkel kiemelni.

Fontos, hogy alapítvány esetében az alapító nyújtja be a változásbejegyzési kérelmet, és ő gyakorolja a kérelmezőt megillető jogokat pl. fellebbezési jog (Cnytv. 53. § (1) bekezdés). Ebből következően a jogi képviselő ügyvéd által benyújtott kérelmek esetében az alapító adja a

meghatalmazást. Ha több alapító van, a meghatalmazást mindegyik alapítónak alá kell írnia. Alapítók gyűlése esetén, ha erre a gyűlés egy alapítót felhatalmaz, ő írja alá a meghatalmazást.

A megváltozott adatokon túl a Cnytv. 99. § (1) bekezdése értelmében „az első változásbejegyzési kérelem benyújtásakor be kell jelenteni a bíróság részére az egyesület, és az alapítvány képviselőjének anyja születési nevét, illetve a jogi személy szervezetei egység képviselőjének nevét és anyja születési nevét”.

Célszerű egyébként minden esetben a nyilvántartásban még nem szereplő adatok bejegyzését kérni, hogy a kivonaton azok teljességükben szerepeljenek. A kivonat megtekinthető a <http://birosag.hu/allampolgaroknak/civil-szervezetek/civil-szervezetek-nevjegyzeke-kereses> internetes oldalon a szervezet nevének beírását követően.

A közgyűlési jegyzőkönyvek felvételekor minden alkalommal meg kell állapítani a határozatképességet, azaz, hogy hány bejegyzett tagból mennyi volt jelen, mert csak így ellenőrizhető a határozatképesség.

A testületi szervek határozatait egyértelműen és határozati formában kell meghozni. Nem elegendő az olyan megfogalmazás, hogy a „jelölteket a közgyűlés támogatta”. Határozottan ki kell mondani, hogy hány „igen”, „nem” és „tartózkodás” mellett „megválasztották”, vagy „az alapszabály módosítását elfogadták”.

Problémaként jelezték, hogy a nyomtatvány kitöltő program nem engedi törölni a volt tisztségviselőket, ha nem írják be az anyja nevét. Mivel ezt az adatot egy lemondott tisztségviselő esetében nem biztos, hogy fontos beszerezni, megoldható úgy is, ha az „anyja neve” rovatban azt tüntetik fel, hogy, hogy „nem” „ismert”.

Gondot okozott elektronikus eljárásban, hogy a hiánypótlási nyomtatványokhoz hogyan lehet hozzacsatolni az esetleges hibás változásbejegyzési kérelem nyomtatványok kijavított változatát. Ezeket szkennelve, PDF formátumú mellékletként lehet a bíróságra beküldeni.

VI. Záró gondolatok

Úgy tűnik, ebben a cikkben lényegesen több jogszabályi hivatkozás szerepel az átlagosnál. Ezzel nem az volt a célom, hogy az oldalszámot növeljem, hanem az, hogy a jogszabályok tematikus csoportosításával és egy olyan segédanyag kerüljön az olvasó kezébe, amit az átállás során hasznosítani tud.